

Врзино коло:
Кад пресуда у
корист узбуњивача
не значи много

1

Управни суд је прошлог месеца донео нову, пету по реду, пресуду у корист узбуњивача из градске управе Ваљева Владимира Пантића. Овом пресудом изнова је поништено решење Жалбене комисије града Ваљева пошто се Владимир Пантић жалио тој комисији да га је градска управа, након што је својим шефовима указао на незаконитости приликом издавања грађевинских и других дозвола, распоредила на друго радно место.

Последња у низу пресуда Управног суда у корист узбуњивача, иако правоснажана, не мора да значи да ће Владимир Пантић бити враћен на посао који је обављао пре премештаја. Сумња адвоката правног тима Пиштаљке, који заступа узбуњивача из Ваљева, да ће Пантић коначно бити враћен на старо радно место базира се на досадашњим принципима поступања, како ваљевске жалбене комисије, тако и Управног суда. Узбуњивач улаже жалбу на одлуку о премештају, комисија доноси решење о одбијању његове жалбе, а Управни суд поништава решење жалбене комисије из процедуралних разлога и враћа га истој комисији на поновно одлучивање. Овакав истоветни след поступања десио се чак пет пута до сада, а један од главних разлога је тај што Управни суд одбија да донесе коначну одлуку о томе да ли је Пантићев премештај законит или не уместо што поништава решења Жалбене комисије из процедуралних разлога.

Док Управни суд укида решења жалбене комисије која изнова и изнова одбија његове жалбе на решење о премештају, узбуњивач се већ више од годину дана суочава са мобингом „празног стола“ јер не добија никакве радне задатке.

Оваквом праксом Управног суда негира се сама суштина заштите узбуњивача. За тај суд узбуњивачи као да не постоје, будући да ниједан од њих од 2018. до данас, по ставу суда, није учинио вероватним да је извршио узбуњивање и да због тога заслужује заштиту. Образложења донетих пресуда углавном се баве формално-правним разлозима због којих су запослени у државним органима премештани или добили отказ. У поменутом периоду од две и по године Управни суд донео је 19 пресуда. Иако је у већини случајева поништавано решење органа управе којим је узбуњивач отпуштен или премештен, то је чињено само из разлога што послодавац није поштовао процедуру. Управни суд као да не жели да призна да узбуњивачи заслужују заштиту у складу са Законом о заштити узбуњивача.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
УПРАВНИ СУД
4 У-уз-1/20
14.05.2020. године
БЕОГРАД

У ИМЕ НАРОДА

Управни суд, у већу састављеном од судија: Весне Лазаревић, председника већа, Гордане Богдановић и Јасмине Митић, чланова већа, са судским саветником Небојском Симићем, као записничарем, одлучујући у управном спору по тужби тужбона Владимира Пантића из Ваљева, уз помоћ пуномоћника Милана Милановић, адвоката из Београда, Трг Николе Пашића бр. 7, поднетог против туженог Жалбене комисије града Ваљева, ради поништаја решења, број: 112-1044/2017-01/1 од 10.12.2019. године, у предмету радног односа, у нејавној седници већа одржаној дана 14.05.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

1. Тужба **СЕ УВАЖАВА**, **ПОНИШТАВА** решење Жалбене комисије града Ваљева, број: 112-1044/2017-01/1 од 10.12.2019. године и предмет **ВРАЋА** надлежном органу на поновно одлучивање.

Одредбама српског Закона о заштити узбуњивача који важи за „златни стандард“ у светским оквирима прописано је да је на туженом послодавцу терет доказивања да штетна радња према узбуњивачу није последица његовог узбуњивања, док тужилац исту узрочно-последичну везу треба да учини само вероватном. Обично је довољно доказати да је запослени извршио узбуњивање и да је после тога уследила одмазда.

Од 2018. године до данас Управни суд је решавао предмете за седморо различитих особа који су се се у тужбама позвали на Закон о заштити узбуњивача. Владимир Пантић има пет правоснажних пресуда у своју корист. Све те пресуде имају веома слично образложење које се тиче навода о узбуњивању, односно да Пантић није доказао вероватним да је његов премештај штетна радња у вези са узбуњивањем. Чињеница да су му тужбе усвајане због процедуралних пропуста послодавца јасно говори да одлуке Управног

суда зависе пре свега од поштовања и примене Закона о општем управном поступку и Закона о управним споровима, а не Закона о заштити узбуњивача.

Узбуњивач Пантић је својим шефовима указао на незаконитости приликом издавања грађевинских и других дозвола и сутрадан добио решење којим су га распоредили на друго радно место. Узбуњивач је до тада радио управо на издавању грађевинских дозвола, али је пре премештаја одбио да појединим инвеститорима изда незаконита решења. Донет је нов правилник о систематизацији, Пантић је склоњен са извора информација јер му је додељено радно место ван управне зграде и посао који до тада није радио. ■

Новак Грујић

Управни суд прихватио надлежност за привремене мере

У почетку примене Закона о заштити узбуњивача Управни суд није примењивао институт привремене мере, који је у стручној јавности оцењен као најефикаснији начин заштите узбуњивача до окончања спора по тужби. Привременом мером се узбуњивач привремено враћа на посао до окончања спора у главној ствари.

Пиштаљка је од Управног суда добила прошлогодишње решење нишког одељења тог суда

којим се оваква надлежност прихвата и у којој се између осталог наводи да „Управни суд налази да је стварно надлежан за поступање по предлогу за одређивање привремене мере“.

Реч је по одлуци нишког одељења у предмету којим је тражено одлагање дејства једног решења Дирекције полиције.

Прихватање надлежности за одлучивање о привременој мери је у сваком случају новост, будући да је Управни суд претходно сматрао да институт привремене мере Закон о управним споровима не познаје те да у споровима пред тим судом узбуњивачи не могу да се позивају на овакву врсту заштите.

ВЕСТИ

50.000.000 \$

Америчка Комисија за хартије од вредности (SEC) исплатила је највећу до сада награду једном узбуњивачу – готово педесет милиона долара.

Како је саопштила та комисија, чији је задатак надзор над трговином акцијама, неименовани узбуњивач је пријавио манипулацију валутним курсом у једној великој банци. Иако Комисија за хартије од вредности није навела о којој је банци реч, „Вол стрит џурнал“ тврди да је то Њујоршка банка Мелон и да је она годинама варала пензионе фондове на курсу.

Узбуњивач је ову превару пријавио још пре више од десет година и од тада помаже истражитељима да утврде све чињенице и прикупе доказе. „Вол стрит џурнал“ наводи да се узбуњивач зове Грант Вилсон. Законом је Комисији за хартије од вредности забрањено да објави име узбуњивача и мора да чува његов идентитет, па се може претпоставити да су новине име добиле од банке.

Сама банка је саопштила да је „та ствар окончана пре више од пет година“. „Драго нам је да је то иза нас“, рекао је портпарол банке Си-Ен-Ену. Њујоршка банка Мелон платила је 2015. године више од 700 милиона долара казне због ове преваре.

Комисија за хартије од вредности је у последњих десетак година, откад има овлашћења по закону донетом после финансијске кризе 2008. године, наградила осамдесет троје узбуњивача, којима је исплатила више од 500 милиона долара.

Највећу награду до сада једном узбуњивачу исплатила је америчка Пореска служба (IRS) – 104 милиона долара. ■

Корупција у тајландској војсци

Узбуњивач Наронгчаи Интаракави, водник у тајландској војсци, пуштен је да се брани са слободом уз јемство од око 1.500 евра. Водник Наронгчаи оптужен је да је напустио стражу, а он тврди да је морао то да уради јер је страховао за живот. За дезертирање му пред војним судом прети казна од пет година затвора. Овај узбуњивач открио је 2017. године да начелници у војсци лажирају путне налоге и да подижу новац на имена војника.

Кад је то пријавио надређенима, његово име више није било злоупотребљавано али тврди да му је каријера страдала. Онда је прошле године поново видео своје име у лажним путним налозима и поново пријавио ту злоупотребу. Од тада је на удару и каже да је одмазда ишла тако далеко да му је прећено да ће бити убијен.

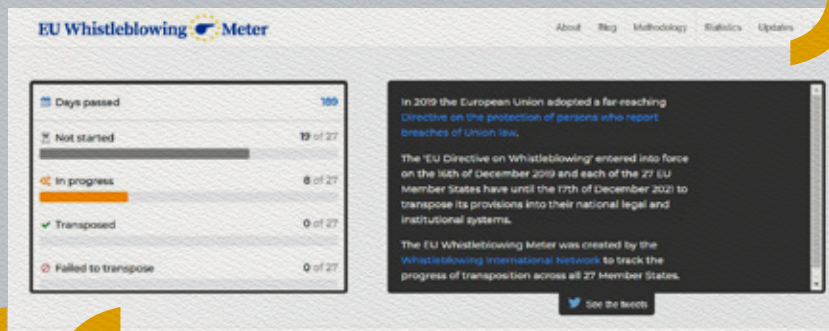
Тајландска војска је на удару критика због корупције, а начелник генералштаба обећава да ће се обрачунати са злоупотребама. Јавност је посебно узрујана откако је у фебруару један војник побио 29 људи, углавном цивила. Тај војник је мислио да га је надређени официри преварио. ■

Алатка за праћење примене директиве ЕУ

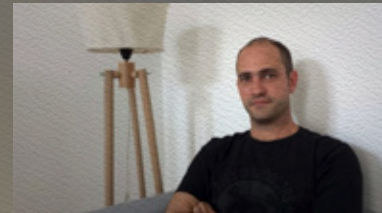
Међународна мрежа за узбуњивање (Whistleblowing International Network), чији је Пиштаљка члан, покренула је онлајн алатку за праћење такозване транспозиције – пребацивања директиве Европске уније у национално законодавство 27 држава чланица ЕУ.

Податке за овај „полиметар“ прикупљаће волонтери из чланица Уније – правници, активисти и новинари – а тренутно стање је да је транспозиција започета у само осам држава.

Чланице ЕУ имају рок до краја следеће године да усвоје законе о заштити узбуњивача или да прилагоде своје садашње законе Директиви ЕУ о заштити узбуњивача. ■

„Лек“ за послодавце који не поштују судске одлуке

Адвокати Пиштаљке суочавају се са игнорисањем послодаваца да узбуњиваче врате на посао после усвајања привремене мере. То су ситуације у којима се узбуњивач пре започињања радног спора обратио надлежном вишем суду за привремену заштиту до окончања радног спора.

Послодавци, најчешће државни органи, одуговлаче или уопште не поступају по судској одлуци да узбуњивача привремено врате на посао до окончања спора. Оваква ситуација финансијски и емотивно исцрпљује узбуњивача будући да је ускраћен за зараду и начин да издржава себе и породицу.

Послодавци се углавном правдају измењеном систематизацијом радних места у којој више нема места за узбуњивача и посао који је обављао пре отказа уговора о раду. Иако неупућеном посматрачу може изгледати да је измена систематизације била објективно условљена, она је најчешће само начин да се узбуњивач избаци из колектива. Тиме она постаје штетна радња према узбуњивачу због извршеног узбуњивања. На срећу узбуњивача, чак и ако овакво довијање послодавца „прође“ пред основним судом, виши судови, иначе боље обучени и примарно надлежни за узбуњивачке предмете, су овакве ситуације по жалби решавали у корист узбуњивача.

Но, чак и кад се све заврши „како треба“, поједини директори школа, шефови управе и слично, и даље су одбијали да врате узбуњивача на рад чистим игнорисањем судских одлука. Протекли би месеци, а узбуњивач би, оставши вез средстава за издржавање, са муком контактирао адвокате Пиштаљке питајући када ће бити враћен на посао.

Решење је пронађено у примени чл. 131 Закона о извршењу и обезбеђењу који прописује изрицање новачане казне. Овај члан предвиђа могућност да суд самоиницијативно или по предлогу извршног повериоца изрекне новчану казну, водећи рачуна о значају радње или пропуштања због којих се изриче казна.

Тако закон допушта да се одговорном лицу у правном лицу или државном органу изрекне новачана казна од 10.000 до 200.000 динара, а правном лицу или државном органу од 100.000 до 2.000.000 динара. Новчана казна може поново да се изриче док не престану разлози за њено изрицање.

Овакве „мере убеђивања“ показале су се корисним у два случаја која су адвокати Пиштаљке водили да узбуњиваче врате на посао. Први се тичао узбуњивача Горана Перића, предавача пословне економије на Вишој

пословној школи струковних студија у Блацу. Перић је указао на сукоб интереса у поступку акредитације школских програма ове више школе после чега је дошао на „црну листу“ тадашњег директора. Привременом мером прво је враћен на посао али као ноћни чувар. Због претње кажњавањем, као и због кривичне пријаве против директора због непоступања по судском решењу, Перић је коначно добио стари посао предавача.

У другом случају који је још у току, постигнут је одређени успех претњом кажњавањем, међутим узбуњивач и даље није решио свој правни проблем.

Узбуњивач Дивна Сакрација, матичарка из Житишта која је пријавила више незаконитости у вези са поступањем са матичним књигама у тој општини, добила је отказ. После привремене мере, од Основног суда у Зрењанину, надлежног за принудно извршење, захтевано је кажњавање како општине, тако и одговорног лица због непоступања по привременој мери. Предвиђене казне натерале су одговорне у општини да покушају да реше овај проблем

распоредујући Сакрацију на безусловно радно место у месној канцеларији у оближњем селу. Та канцеларија била је затворена пре три године и сада је „отворена“ само да би у њу била смештена Дивна Сакрација.

Основни суд у Зрењанину потом је обуставио извршни поступак сматрајући да је сврха извршења постигнута.

Адвокати Пиштаљке заступају Сакрацију у поступку по жалби и истакли су да је она више од четири месеца чекала да општина поступи по привременој мери и врати је на посао, а да је сада распоређена на радно место где фактички нема задужења „због чега трпи мобинг празног стола“ што је – како се наводи у жалби – „довољан доказ да је распоређена на неадекватно радно место“ и због чега би извршни поступак морао да се настави до њеног враћања на одговарајуће радно место. Другостепени суд још није донео одлуку.

Иако је поступак још у току Сакрација бар има извор прихода, што је у доба ванредног стања и корона фируса било од инструменталне важности, како за њу тако и за њену породицу. ■

